

การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับ  
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด\*

MANAGEMENT OF DUAL EDUCATION SYSTEM EMPHASIZING  
COMMUNITY PARTICIPATION FOR SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF  
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA ROI ET

สาธกา ตาลชัย

Sathaka Tanchai

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding author E-mail: sathaka101@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 มกราคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 8 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 20 กุมภาพันธ์ 2566

Received 19 January 2023; Revised 8 February 2023; Accepted 20 February 2023

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสม โดยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกับผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา จำนวน 136 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่

---

\* สาธกา ตาลชัย. (2566). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วารสารส่งเสริมและพัฒนานาวิชาการสมัยใหม่, 1(1), 21-38.

Sathaka Tanchai. (2023). Management of Dual Education System Emphasizing Community Participation for Schools under the Office of Secondary Educational Service Area Roi Et. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 21-38.;

DOI:

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/about/editorialTeam>

การคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมมีการจัดการอยู่ในระดับมาก ( $\mu = 4.23$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านระบบและกลไก ( $\mu = 4.31$ ) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ( $\mu = 4.21$ ) ด้านการกำหนดผู้เกี่ยวข้อง ( $\mu = 4.20$ ) และน้อยที่สุดคือ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินการ ( $\mu = 4.19$ ) 2) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของ ประกอบด้วย 2.1 กระบวนการบริหารจัดการ จำนวน 5 ด้าน 2.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน จำนวน 4 ด้าน 2.3 การกำหนดผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ด้าน 2.4 ระบบและกลไก จำนวน 3 ด้าน

**คำสำคัญ:** การจัดการศึกษา, ระบบทวิศึกษา, การมีส่วนร่วมของชุมชน

## Abstract

This research article objectives were: 1) to study the needs and necessities of the dual education management with an emphasis on community participation 2) to study the components and indicators of the dual education management with an emphasis on community participation. It's a mixed research. Quantitatively, questionnaire data were collected from 136 people who had roles and involvement in the dual education management system. Data were analyzed by frequency distribution Mean Calculation and standard deviation The qualitative research was conducted by focus group discussion with 7 experts. Data were analyzed by content analysis method.

The results of the research were as follows: 1) the management of the dual education system emphasizing community participation found that the management of the dual education system emphasizing community participation Overall managed was at a high level ( $\mu = 4.23$ ). When considering

each side, it was found that the averages were at a high level in all 4 aspects, ranked from descending average, namely, systems and mechanisms ( $\mu = 4.31$ ), management processes ( $\mu = 4.21$ ) for identifying stakeholders ( $\mu = 4.20$ ) and the least is Strategic implementation ( $\mu = 4.19$ ) 2) Components and indicators of dual education management emphasizing participation, consisting of 2.1 Administrative process, amounting to 5 aspects 2.2 Operational strategy, amounting to 4 aspects 2.3 Determination 3 aspects of involved persons 2.4 Systems and mechanisms of 3 aspects.

**Keywords:** Educational Management, Education System Emphasizing, Emphasis Participation of the Community

## บทนำ

การของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา เมื่อมีจำนวนผู้เรียนสายสามัญที่สมัครเข้าร่วมโครงการเรียนในรูปแบบดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้มีการตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ดังนี้ (1) เมื่อเปรียบเทียบแผนการเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พ.ศ. 2551 กับแผนการเรียนของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จะพบว่าชื่อของวิชาบางส่วนจะคล้ายกัน เช่น ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ฯลฯ แต่เมื่อศึกษาในรายละเอียดของสาระ (Contents) ของแต่ละวิชาจะพบความแตกต่างในรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาทั้งสองสายที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา จึงต้องร่วมมือกันปรับปรุงสาระในแผนการเรียนและสาระในแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อรักษาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน (2) การจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา เป็นมิติใหม่ของการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการเรียนอยู่ในพื้นที่ใกล้บ้าน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสหางานทำได้มากขึ้นในภูมิสำเนาของตนในการนี้ รัฐบาลควรมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิรูป

ประเทศด้านการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่สถานศึกษาตั้งอยู่ว่ามีศักยภาพที่จะสร้างงานสาขาวิชาใดบ้าง และจะทำให้เกิดการจ้างงานจำนวนเท่าใดหลังจากนั้นจึงกำหนดแผนการผลิตกำลังคนให้ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว ที่สำคัญการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาควรสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามแผนปฏิรูปการอาชีวศึกษาของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและ (3) หลักการสำคัญในการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนในสถานศึกษาสายสามัญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือไม่มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาในบริเวณใกล้เคียง ได้เข้าสู่ระบบการอาชีวศึกษาที่เป็นการปูพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในสาขาอาชีพต่าง ๆ (มติชนออนไลน์, 2560)

ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการลดช่องว่างและความแตกต่างของบุคคลในสังคม เพื่อพัฒนาประเทศในวัยเรียนด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ครอบคลุมทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้เด็กในพื้นที่ห่างไกล ยากจน และด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้เข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาใกล้บ้านได้อย่างทั่วถึง และมีมาตรฐานการศึกษา ทัดเทียมสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสามารถเทียบโอนรายวิชาระหว่างสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา ที่เน้นการปฏิรูปการศึกษา ทั้งด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความถนัด ความสนใจ และได้รับการบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถออกไปประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิต สามารถทำงานในท้องถิ่นตามความถนัดและความสามารถของตนเอง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการโครงการ การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ด้านวิชาชีพ ให้กับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถจบการศึกษา โดยได้รับวุฒិการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและวุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียกว่า “การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา” การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา เป็นแนวคิดใหม่และเป็นนวัตกรรมในการจัด

การศึกษาารูปแบบใหม่ ที่เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ในการศึกษาทางด้านวิชาชีพ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ความสามารถต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพรวมทั้งเพิ่มโอกาสในการมีงานทำมากกว่าการมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) เพียงอย่างเดียว เป็นความร่วมมือการจัดการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานประกอบการต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน การเทียบโอนหน่วยกิต รวมทั้งการฝึกงานในสถานประกอบการ (มติชนออนไลน์, 2560) แนวคิดในการจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าว เริ่มต้นเมื่อปี 2553 ภายใต้โครงการ “ร้อยเอ็ดโมเดล” โดยหลังจากได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2553 ปรากฏว่ามีสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีนักเรียนไม่เกิน 120 คนอยู่เป็นจำนวนมาก คณะผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (ร้อยเอ็ด) พร้อมด้วยผู้อำนวยการและครูโรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลั ย จึงเข้าหารือกับผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อหาแนวทางเพิ่มจำนวนนักเรียนภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ โดยทำความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันและเริ่มมีการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเรื่องการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2558 (มติชนออนไลน์, 2560) หลังจากมีโครงการนำร่องของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบทวิศึกษา ได้มีการทำความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีสถานที่ในการฝึกแลปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ผลสำเร็จของโครงการปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้นในปี 2558 เมื่อมีจำนวนผู้เรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการดังกล่าวมากถึง 30,505 คน และมีจำนวนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว จำนวน 567 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

จากปัญหาดังกล่าวมีผู้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ดิเรก

อนันต์ (2556) ที่กล่าวว่าจุดสำคัญในการพัฒนาต่าง ๆ นั้น จะเกิดความสมบูรณ์ได้ก็ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ก็กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่ประกาศใช้วันที่ 11 ตุลาคม 2559 ได้กำหนดมาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจด้านคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ส่วนมาตรฐานที่ 4 ด้านระบบประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2544) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา เป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม (Social institution) เช่นเดียวกับบ้าน เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัว หรือจัดเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนา โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สังคมจัดตั้งขึ้นมา เพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมนั้น ๆ ดังนั้นภารกิจของโรงเรียนคือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการกับความต้องการของสังคม วิธีการหนึ่งที่จะทราบความต้องการของสังคมก็คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในการจัด

การศึกษาให้แก่สมาชิกของชุมชนนั้นด้วยเหตุนี้ ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน นักการศึกษายอมรับว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น (Sergiovanni and Carer, 1980) ดังนั้น ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการบริหาร ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ประชาชนต้องเสียภาษีการศึกษา เป็นภาษีโดยตรงที่จะต้องเสียให้ท้องถิ่น ประชาชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ การศึกษา (Board of Education) เพื่อกำหนดนโยบาย ควบคุม ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัด ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ระบบทวิศึกษาต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2560) ได้เสนอไว้มี 8 ประการ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง (Vision and Leadership) คือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าคิดกล้าตัดสินใจเพื่อก้าวเดินไปข้างหน้า เป็นผู้นำในการก้าวเดินของประเทศว่าจะไปทิศทางใด ซึ่งผู้นำของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ด้านการศึกษา มักจะมี High Expectation คือต้องเลือกสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนตาม เป้าหมายและบริบทของประเทศให้ได้มากที่สุด ทั้งในเรื่องของครู หลักสูตร กระบวนการ เป็นต้น 2) การตั้งมาตรฐานระดับสูง (Ambitious Standards) ด้วยการกำหนดมาตรฐานหรือ เป้าหมายสูงในทุกเรื่อง เช่น นักเรียน ครู สถานศึกษา หรือแม้แต่หลักสูตร โดยมีความเชื่อมั่นว่า ทุกฝ่ายสามารถทำได้ 3) ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Commitment to Equity) ต้องมีความมุ่งมั่นในการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในต่างจังหวัดและ โรงเรียนในเมืองให้ได้ หากจะเรียนรู้จากประเทศชั้นนำด้านการศึกษา เช่น สิงคโปร์ หรือ ฟินแลนด์ จะต้องไม่มองแค่ผลลัพธ์ในปัจจุบัน แต่ให้มองย้อนไปถึงประวัติศาสตร์ว่าแต่ละ ประเทศเริ่มปฏิรูปการศึกษาจากอะไร และทำอย่างไร เพราะการจะปฏิรูปการศึกษาได้สำเร็จ อาจต้องใช้เวลามากถึง 10 ปี 4) การได้มาและการคงไว้ซึ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มี คุณภาพ (High-Quality Teachers and Leaders) 5) ความร่วมมือในการทำงานของทุกภาค ส่วนที่สอดคล้องกัน (Alignment and Coherence) การดำเนินงานของทุกภาคส่วนจะต้องมี ความสอดคล้องกัน ทั้งผู้รับผิดชอบเรื่องการเงิน การจัดทำหลักสูตร และการจัดการ และเป็นเรื่องน่ายินดีที่ขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) จะประสานความร่วมมือกันในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดย สสวท.จะร่วมกับ สพฐ.ในการร่างหลักสูตร เพื่อให้ สพฐ.นำหลักสูตรไปใช้ และ สทศ.จะรับผิดชอบในการออก ข้อสอบ 6) การบริหารจัดการที่ดีและการมีความรับผิดชอบ (Management Accountability) 7) การสร้างแรงจูงใจแก่เด็กนักเรียน (Student Motivation) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มาก แต่เมื่อพูดถึงการปฏิรูปการศึกษา ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่หน่วยงาน และบุคลากร 8) การ มุ่งเน้นพัฒนาเพื่ออนาคตในระดับโลก (Global and Future Orientation) ประเทศที่พัฒนา แล้วมักจะมองโลกในอนาคต มองไปข้างหน้า เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น หลักสูตรการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนไปด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจ บริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนได้หันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพซึ่งมีตลาดรองรับอย่างแน่นหนาให้มากขึ้นแต่เนื่องจากสภาพปัจจุบัน ค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะสนับสนุนให้มีการเรียนสายสามัญเพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพและสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพถือเป็นอีกช่องทางหนึ่ง สอดคล้องและสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน สามารถผลิตกำลังคนในระดับฝีมือที่ได้มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดให้เป็น การจัดการอาชีวศึกษาอย่างหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้าน วิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัด ความสนใจ และสามารถเข้าถึง การอาชีวศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการอาชีวศึกษาให้ ชัดเจน ทั่วถึง และรวดเร็วขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี ความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและหลักสูตรสาย อาชีพไปพร้อมกัน ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยการทำ ความตกลงร่วมมือ กันในการ จัด การเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษาที่เปิดสอนมัธยมศึกษา กับสถานศึกษา ที่ เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (วัลยา นาสาร, 2561)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมี ความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับความไว้วางใจและ

ต้องครอบคลุมทัศนคติ ความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกันจากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ เพราะต่างมุ่งสร้างกุศล คุณงามความดี โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต เว้นจากการเบียดเบียน กัน ประกอบสัมมาอาชีพ ซื่อสัตย์ สุจริต (ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550 : 4)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งในยุคสมัยใหม่ที่ให้ทางเลือกทางการศึกษาที่หลากหลายให้กับผู้เรียน

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

### 1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ของในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทวิศึกษา จำนวน 34 โรงเรียน ๆ ละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 136 คน จำแนกเป็น

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 34 คน

1.1.2 ครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 34 คน

1.1.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 34 คน

1.1.4 ประธานชมรมผู้ปกครอง จำนวน 34 คน

1.2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ของในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จำนวน 7 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

1.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน

1.2.3 ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน

1.2.4 ครูผู้รับผิดชอบโครงการทวิศึกษา จำนวน 2 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา
- 2) กรณีเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีประสบการณ์บริหารทางการศึกษาไม่น้อย 5 ปี
- 3) กรณีเป็นครูผู้สอน ต้องมีประสบการณ์เป็นครูผู้สอนไม่น้อยกว่า 10 ปี และเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการทวิศึกษาของโรงเรียน
- 4) กรณีเป็นศึกษานิเทศก์ ต้องจบการศึกษาระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ไม่น้อยกว่า 10 ปี

## 2. วิธีดำเนินการ

### 2.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา

2.1 สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในระยะที่ 1 เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.2 จัดทำร่างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้านเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) ระหว่างเนื้อหากับประเด็นคำถาม แก้ไขปรับปรุง ตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจคะแนนหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตาม

วิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .980

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1) ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทำหนังสือขออนุญาตถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 เพื่อเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัด

2) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล ไปยังโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 และขอความอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลจากประชากรที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนละ 4 ฉบับ กำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

2.5 สรุปประเด็น ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

### 3. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

3.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.3 กำหนดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด บนพื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยพิจารณาเลือกจากระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทวิศึกษา และเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ

3.5 จัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล และดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.6 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการดำเนินการในระยยะที่ 1 เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด และนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามในระยยะที่ 2 ต่อไป

#### 4. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 3 รายการ ประกอบด้วย

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมรวมด้วยตนเอง คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

14.2 เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

4.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

#### 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่
- 2) วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ( $\mu$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด, (2546 : 162)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

## 5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

### ผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่าในการค้นหาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จากการใช้โดยการสร้างแบบสอบถาม กับกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม จาก 34 โรงเรียน ๆ 4 คน จำนวน 136 คน โดยรวมมีการจัดการ อยู่ในระดับมาก ( $\mu = 4.23$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านระบบและกลไก ( $\mu = 4.31$ ) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ( $\mu = 4.21$ ) ด้านการกำหนดผู้เกี่ยวข้อง ( $\mu = 4.20$ ) และน้อยที่สุดคือ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินการ ( $\mu = 4.19$ )

2. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

- 1.1 กระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่
  - 1.1.1 ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน
  - 1.1.2 ด้านการกำหนดหลักสูตร
  - 1.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 1.1.4 ด้านการวัดและประเมินผล
  - 1.1.5 การส่งต่อผู้สำเร็จการศึกษา
- 1.2 ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ได้แก่
  - 1.2.1 ด้านกำหนดนโยบาย
  - 1.2.2 ด้านกำหนดมาตรการ
  - 1.2.3 ด้านกำหนดโครงการ

- 1.2.4 ด้านกำหนดกิจกรรม
- 1.3 การกำหนดผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่
  - 1.3.1 ด้านสถานศึกษาสายสามัญ
  - 1.3.2 ด้านสถานศึกษาสายอาชีพ
  - 1.3.3 ด้านชุมชน และผู้ประกอบการ
- 1.4 ระบบและกลไก ได้แก่
  - 1.4.1 ด้านข้อตกลง (MOU)
  - 1.4.2 ด้านกฎระเบียบกติกา
  - 1.4.3 ด้านวิธีการดำเนินงาน

## อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

**1. ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด** พบว่า ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จากการวิเคราะห์ การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพงศ์ อิตาราม (2559) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 โดยแบ่งเป็น 8 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดบุคลากรเข้าสอน 2) ด้านการเตรียมการวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ 3) ด้านการจัดตารางสอน 4) ด้านการจัดบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร สื่อการเรียน 5) ด้านการประชาสัมพันธ์การจัดประสบการณ์การเรียนกับชุมชน 6) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่และการเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตร 7) ด้านการเตรียมจัดการอบรมครู 8) ด้านการจัดโครงการประเมินผล การใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียนภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ปัจจัยสำคัญของการ

บริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมส่งผลกระทบต่อทุกด้าน ที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคือ ด้านวัสดุหรือวัตถุดิบ รองลงมาคือด้านคน ด้านการเงินงบประมาณ ด้านวิธีปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านเทคโนโลยี และด้านการเมือง ส่วนแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียน คือ ด้านการเตรียม การวางแผน เพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ควรศึกษาสภาพสังคม ท้องถิ่น สภาพการณ์ปัจจุบัน ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม หากจะให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องอาศัยรูปแบบในการดำเนินการ

**2. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด**

พบว่า จากผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า พบว่ามี 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด นิติยา เพ็ญศิริรักษา และสุรชาติ ณ หอนงคาย (2554) ที่กล่าวว่า กระบวนการในการเกิดแรงจูงใจ ประกอบด้วย 1. การกระตุ้น เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้มนุษย์เกิดแรงจูงใจ โดยนักวิชาการแบ่งการกระตุ้นออกเป็นสองลักษณะ คือ การกระตุ้นทางกาย และการกระตุ้นทางจิตใจ 2. การเกิดแรงขับเคลื่อน การกระตุ้นจะทำให้เกิดผลสองประการ คือ 1) การกระตุ้นทางกายจะทำให้เกิดแรงขับ (Drive) ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการ และ 2) การกระตุ้นทางจิตใจจะทำให้เกิดแรงชักจูง (Motive) ซึ่งถือว่าเป็นความอยาก และ 3. การเกิดเป้าที่ประสงค์ แรงขับและหรือแรงชักจูงที่เกิดจากการกระตุ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นอันเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์กระทำให้เกิดต่อกายหรือต่อจิต จะขับเคลื่อนให้บุคคลกำหนดเป้าหมายที่จะให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่จะบรรลุเป้าหมาย และเป้าหมายนั้นจะส่งผลให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ เช่น ความหิวเป็นแรงขับทางกาย จะขับเคลื่อนให้เกิดความต้องการ และความต้องการอันเกิดจากความหิวก็จะถูกนำมากำหนดเป้าประสงค์ คือ หายหิวหรืออิ่มแล้วแต่กรณีบุคคลจะนำเป้าประสงค์มาเป็นที่ตั้งในการกำหนดเป้าหมายของการกระทำหรือพฤติกรรม คือ ให้ได้มาซึ่งอาหาร เมื่อได้อาหารตามเป้าหมายก็จะนำมารับประทานจนบรรลุตามเป้าที่ประสงค์ ซึ่งอาจตั้งเป้าประสงค์ว่าได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม และนำเป้าประสงค์ไปกำหนดเป้าหมาย เพื่อกระทำการให้ได้มาซึ่งโล่เกียรตินิยมหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงเกียรติยศตามที่บุคคลตั้งเป้าประสงค์ไว้และหากจะให้เป้าหมายขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาระบบ

ทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
มัธยมศึกษา

### สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนสังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เนื่องจากสถานการณ์ในทางสังคมที่แปร  
เปลี่ยนไป ทำให้ทุกคนในสังคมจำเป็นต้องปรับตัว ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตาม  
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว มีนโยบายในการสร้าง  
ความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการปรับตัวทางด้าน  
การศึกษาให้ทุกส่วนในทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยรวมให้เกิด  
การพัฒนาสู่สังคมที่หลากหลาย หากจะพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป **โดยนำเสนอแนะไป**  
**ใช้** ได้แก่ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สามารถนำไปเป็นแผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์เพื่อ  
พัฒนาจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนสังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน  
ตอบสนองการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนเจริญก้าวหน้าต่อไป สามารถนำไป จัดทำแผนงาน  
โครงการ เพื่อพัฒนาจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการ  
พัฒนาการจัดการศึกษา อย่างยั่งยืนได้ **ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ** สามารถนำรูปแบบหรือ  
โมเดลและตัวชี้วัด ไปพัฒนาหรือทดลองใช้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ สามารถนำรูปแบบ  
หรือโมเดลและตัวชี้วัด ไปประยุกต์เพื่อสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดย  
เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**  
การเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีวิธีการประสานงานเป็นอย่างดี และมีวิธีการเก็บข้อมูล  
อย่างเหมาะสม เพราะบางครั้งกลุ่มเป้าหมายอาจไม่ให้ความร่วมมือในการกรอกข้อมูลที่เป็นจริง  
ทำให้ผู้วิจัยไม่ได้รับข้อมูลทางการวิจัยอย่างแท้จริง ด้วยสถานการณ์โรคระบาดไวรัส โควิด

2019 ต้องวิจัยหาวิธีการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้มีความหลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ข่าววงการศึกษ : การจัดการเรียนการสอนในยุคโลกดิจิทัล*. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2560 จาก: <https://www.moe.go.th/moe/th/news/>.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2560). *การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์แจ้งวัฒนะ.
- นิตยา เพ็ญศิริ และสุรชาติ ณ หนองคาย. (2554). *พฤติกรรมองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดาเจษฎารางกุล. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูตอำเภอลำลูกกาจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่นวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มติชนออนไลน์. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศ*. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2562 จาก <https://www.matichon.co.th/news/537283>
- วัลยา นาสาร. (2561). *โครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)*. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนเชียงม่วนวิทยาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิริพงศ์ อิตาราม. (2559). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแบบทวิศึกษาของโรงเรียนบ้านโคกวิทยาค* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เสริมศักดิ์ วิชาภรณ์. (2544). *ภาวะผู้นำ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

